

Stockholm den 6 mars 2025

R-2024/2334

Till Justitiedepartementet

Ju2024/02261

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 november 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över departementspromemorian Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar (Ds 2024:20).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har ingen erinran mot förslaget avseende ändring i äktenskapsbalken (1987:230) och förslaget om ändring i lagen (1904:26 s 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap.

Advokatsamfundet anser att förslagen gällande förbud mot kusinäktenskap och vissa närstående släktingar är väl genomarbetade och relevanta, såvitt gäller tydlighet, enhetlighet och syftet att motverka hedersförtryck och äktenskap som ingås till följd av påtryckningar eller annan påverkan.

Advokatsamfundet vill dock lyfta fram vissa punkter som bör föranleda ytterligare överväganden i den fortsatta beredningen.

Synpunkter

Äktenskap mellan kusiner

Det anges att ett förbud mot kusinäktenskap kommer att stärka enskilda och bidra till ökad frihet när det gäller livsval. Advokatsamfundet instämmer i detta sett ur ett

vuxenperspektiv. Ur ett barnperspektiv kan det dock skapa ett stigma och en utsatthet att vara barn till föräldrar som är kusiner, om det införs ett förbud mot sådana äktenskap. Med hänsyn till att det idag är mycket vanligt med kusinäktenskap i vissa kulturer och länder, kan det finnas enskilda barn eller grupper av barn som utsätts för negativa reaktioner från andra i omgivningen, eller som själva börjar fundera över sitt ursprung. Det kan således komma att krävas information och stöd för dessa barn som påverkas av ett lagstadgat förbud.

Det anges att undantag för erkännandeförbudet ska kunna göras vid synnerliga skäl, samtidigt som det anges att regleringen om synnerliga skäl är avsedd att användas mycket restriktivt. En möjlighet till undantag bör dock gälla just i fall där det redan finns gemensamma barn.

Utifrån att det är vanligt förekommande med kusinäktenskap i vissa kulturer och länder ställer sig Advokatsamfundet tveksam till möjligheterna att i praktiken utreda och fastställa släktskapet för personer som saknar släktutredning i den svenska folkbokföringen och dessa personers föräldrar. Det bör tydliggöras när ett sådant utredningsansvar uppkommer och vem som har utredningsansvaret.

Internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter

Rätten att ingå äktenskap har stadfästs bland annat i artikel 12 Europakonventionen. Det är dock ingen absolut rättighet, utan den får inskränkas i den nationella lagstiftningen. Frågan har prövats i Europadomstolen, som fastslagit att rätten att ingå äktenskap kan begränsas av medlemsstaterna och att medlemsstaterna ges en relativt bred bedömningsmarginal. Av praxis från Europadomstolen framgår dock att prövningen huruvida inskränkningen bryter mot de grundläggande mänskliga rättigheterna, ska göras utifrån förhållanden och sammanhang i den nationella kontexten och att inskränkningar måste tjäna ett legitimt och logiskt syfte, bl.a. utifrån förbud och dispensmöjligheter i den nationella lagstiftningen.

I svensk strafflagstiftning finns idag förbud mot samlag med avkomling och helsyskon, men ej för samlag med kusiner och andra närstående.

Eftersom det inte finns något förbud i svensk lag mot samlag med kusin, skulle det kunna innebära att Sverige inte uppfyller kravet på en legitim och logisk inskränkning gällande äktenskapsförbud för kusiner sett ur perspektiv gällande mänskliga fri- och

rättigheter. Det är tveksamt om det lagstadgade förbudet mot äktenskapstvång och äktenskapsresa (4 kap. 4 c och 4 d §§ brottsbalken) utgör tillräcklig legitim grund för förbud mot äktenskap mellan kusiner och andra närbesläktade.

Nordiska särregler

Enligt 2 § i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap, kan det erhållas ett intyg om hindersprövning från ett annat nordiskt land som berättigar till vigsel i Sverige. Detta innebär att två personer som är kusiner kan ingå äktenskap enligt svensk lag även efter de föreslagna lagändringarna. Denna möjlighet till kringgående av förbudet mot kusinäktenskap framstår inte som ändamålsenlig.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander